

Gebruikersraad voor de Bedrijfseconomische Statistieken (BES)

Verslag van de 29^e vergadering, gehouden op woensdag 15 april 2026.

1. Welkom en opening

De voorzitter heet alle aanwezigen welkom en opent de vergadering. De afgevaardigden van het ministerie van Buitenlandse Zaken en het EIB hebben zich afgemeld.

2. Vaststellen agenda

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

3. Mededelingen

Update StatLine;

Het transitieprogramma voor een nieuw StatLine is voorlopig stopgezet. Vanwege serieuze performanceproblemen waar de beoogde nieuwe software mee te kampen heeft, is het op dit moment niet wenselijk om het programma voort te zetten.

Het CBS is in nauw overleg met de OESO om de problemen te analyseren en op te lossen.

In de tussentijd wordt doorgegaan met het huidige StatLine. Om de kwetsbaarheden van het bestaande systeem te minimaliseren is extra beheercapaciteit ingezet. Voor gebruikers heeft dit geen zichtbare gevolgen.

Het CBS blijft werken aan een toekomstbestendige oplossing die het huidige StatLine op termijn kan vervangen.

Periodieke CBS evaluatie;

Elke vijf jaar wordt het CBS geëvalueerd op effectiviteit en efficiëntie door een extern bureau. Twee leden van de raad zijn benaderd om hieraan een bijdrage te leveren. Het rapport wordt na afronding met de raad gedeeld.

Gebruikersraden op internet;

Er wordt gevraagd in te stemmen met het publicatieplan en de bijgevoegde concepttekst voor de webpagina. De raad kan zich vinden in het voorstel. Wel worden een aantal kleine tekstuele opmerkingen gemaakt op de concepttekst. Deze worden verwerkt voor definitieve publicatie.

Besluit: De gebruikersraad stemt in met het publicatieplan en de concepttekst voor de webpagina, onder voorbehoud van verwerking van de aangedragen tekstuele wijzigingen.

4. Monitoren van AI

Samenvatting van het onderwerp

Het CBS heeft een intern aanjaagprogramma opgezet voor de periode 2025–2026 om statistieken over kunstmatige intelligentie te ontwikkelen, danwel te verkennen wat mogelijk is. Het programma richt zich op vijf sporen:

- Economie, met o.a. projecten rondom: AI-gebruik door bedrijven, productiviteitseffecten, bedrijven die AI produceren.
- Werkgelegenheid, arbeid en onderwijs, met o.a. projecten rondom: AI-gebruik door werknemers, vaardigheden, opleidingen en vacatures.
- Overheid, met o.a. projecten rondom: AI-gebruik in de publieke sector en subsidies ter stimulering van AI.
- Digitale samenleving, met o.a. projecten rondom: burgerperspectief, AI in de gezondheidszorg, technologische afhankelijkheid van Nederland.
- Duurzaamheid, met o.a. projecten rondom: datacenters in Nederland en hun energieverbruik.

Als definitie voor AI sluit het CBS aan bij de Europese AI Act (gebaseerd op de OESO-definitie): een brede, robuuste definitie met zeven kenmerken (o.a. machine-gebaseerd systeem, variabele autonomie, aanpassingsvermogen, data-gedreven output). De definitie is bewust ruim gehouden zodat ook toekomstige ontwikkelingen eronder vallen.

Eerste cijfers tonen een sterke groei in AI-gebruik bij bedrijven na 2023 (met name text mining en natural language generation), een stijgende trend in AI-gerelateerde opleidingen en een burgerperspectief waarbij circa de helft van de werkenden zich zorgen maakt over verlies van werk door AI. De resultaten worden ontsloten via een dossier op de CBS-website <https://www.cbs.nl/nl-nl/dossier/dossier-kunstmatige-intelligentie--ai-->. In 2025 is tevens eenmalig een AI-monitor gepubliceerd in opdracht van de Nederlandse AI Coalitie.

Vragen en antwoorden

- Vraag: Moet een systeem aan alle zeven criteria van de AI-definitie voldoen om eronder te vallen?
- Antwoord: De definitie is bewust breed geformuleerd. Dit zorgt ervoor dat ook bredere systemen zoals aanbevelingssystemen worden meegenomen en dat de definitie robuust blijft naarmate het veld evolueert.
- Vraag: De grafiek van AI-opleidingsspecialisten toont een relatief vlakke lijn. Betreft dit inschrijvingen of gediplomeerden?
- Antwoord: De grafiek betreft inschrijvingen. Gediplomeerden worden pas 2 à 3 jaar later zichtbaar.
- Vraag: Hoe verhoudt dit aanjaagprogramma zich tot bestaande dossiers over digitalisering en kennis-economie?
- Antwoord: Er is duidelijk overlap. Dezelfde inhoudelijke experts zijn betrokken bij beide thema's. Er wordt actief nagedacht over hoe de afzonderlijke dossiers slim kunnen worden samengebracht via één platform.
- Vraag: Kan het CBS het landschap van beschikbare AI-systemen en -tools in kaart brengen, ook in relatie tot veiligheidsvraagstukken?
- Antwoord: Er is al contact gelegd met een initiatief van HvA dat wereldwijd AI-tools per thema en gebruikersaantal bijhoudt, <https://www.rankmyai.com/>. Het CBS zoekt naar slimme samenwerkingsvormen om dit inzichtelijk te maken zonder zelf het wiel opnieuw uit te vinden.
- Vraag: De thema's lijken sterk gericht op gebruik van AI. Wordt ook de strategische en geopolitieke afhankelijkheid van Nederland in kaart gebracht, bijvoorbeeld voor de halffeleadersector?
- Antwoord: Ja. De halffeleadersector wordt als aparte entiteit in kaart gebracht, waarbij de link wordt gelegd tussen strategische afhankelijkheid en soevereiniteit.
- Vraag: Wordt ook de relatie tussen AI en productiviteit onderzocht, en welke data zijn daarvoor beschikbaar?
- Antwoord: Ja, de raakvlakken met productiviteit worden nadrukkelijk opgezocht. Er wordt onderzocht hoe datasets structureel gekoppeld kunnen worden. Daarvoor wordt de link gelegd naar MJP thema Productiviteit, waar breed gekeken wordt naar digitalisering en productiviteit, waarna ingezoomd wordt op AI en productiviteit. Belevingsonderzoek (via een grote enquête) biedt aanvullende mogelijkheden voor verdieping op dit thema.
- Suggestie: Neem voor het duurzaamheidsspoor contact op met Logius, de dienst digitale overheid en ICT-inkoopafdeling van de overheid, gezien hun aandacht voor bewustwording rond energieverbruik van ICT en AI.
- Reactie: De suggestie wordt positief ontvangen en meegenomen als mogelijk vervolgcontact.

5. Hoe ervaren bedrijven de geopolitieke situatie?

Samenvatting van het onderwerp

Het CBS heeft onderzoek gedaan waarbij de Conjunctuurenquête (maandelijkse bedrijfssurvey, gepubliceerd aan het einde van de verslagmaand) is gekoppeld aan exportdata per bedrijf uit de statistiek Internationale Handel in Goederen. Hierdoor kunnen enquêteresultaten worden uitgesplitst naar exportland in plaats van uitsluitend naar bedrijfstak.

Voornaamste bevindingen:

- Bedrijven die exporteren naar China en de VS maken zich vaker zorgen over importtarieven dan bedrijven die binnen de EU handelen.
- Bedrijven die binnen de EU exporteren noemen vaker non-tarifaire maatregelen (bijv. productvereisten, duurzaamheidsregels).
- Bedrijven die buiten de EU handelen (China, VS) verwachten een grotere directe impact op hun exportvolume bij beleidswijzigingen.
- Bedrijven die naar China en de VS exporteren gebruiken deze relaties meer voor risicospreiding; binnen de EU is exporteren vaker incidenteel.
- Geopolitieke onzekerheid wordt met name door bedrijven die naar China en de VS exporteren als grootste bron van onzekerheid aangewezen.

Beperkingen: weging naar werkzame personen (niet exportintensiteit) en onbekend is met welk exportland in gedachten een bedrijf de enquête invult. Vervolgonderzoek richt zich op verfijning van de methode, uitbreiding naar de importkant en andere bedrijfstakken.

Vragen en antwoorden

- Vraag: Zijn er al vragen in de conjunctuurenquête opgenomen over de import en waardeketens?
- Antwoord: Nog niet specifiek, maar dit staat voor dit jaar op de planning. De focus lag tot nu toe op de exportkant; er wordt nu ook onderzocht hoe de importkant beter in beeld gebracht kan worden. De uitdaging hier is om niet alleen de vragen te stellen als het actueel is. Op deze manier krijg je een goede nulmeting.
- Suggestie: Is het methodologisch zinvol om te wegen naar relatieve exportintensiteit per bedrijf ten opzichte van het nationale gemiddelde per exportland?
- Antwoord: Goede suggestie die wordt meegenomen. De kernuitdaging blijft vaststellen met welk exportland een bedrijf de enquête invult. Verschillende methoden worden dit jaar geëvalueerd.
- Vraag: In de technologische industrie is een opvallende stijging in belemmeringen zichtbaar vanaf april 2025. Is dit toe te schrijven aan de Amerikaanse handelspolitiek?
- Antwoord: Moeilijk met zekerheid te bevestigen vanwege de aard van het open invulveld. Internationale geopolitiek werd in die periode wel vaker als belemmering opgevoerd dan voorheen.
- Vraag: Wordt dit onderzoek gepubliceerd als eindproduct op de CBS-website?
- Antwoord: Ja. In maart is al een thema artikel gepubliceerd; de vindbaarheid kan worden verbeterd ([Zorgen over internationale handelsbeleid zijn afhankelijk van exportland | CBS](#)). Later in het jaar wordt het onderzoek ook opgenomen in de Internationaliseringsmonitor van het CBS.

6. Volgend overleg (evaluatie en suggesties voor de agenda)

In het verslag van de vorige bijeenkomst was de mogelijkheid van een "light versie" als tussentijds contactmoment besproken. Inmiddels is na drie maanden een e-mail verstuurd met een overzicht van lopende zaken. Deze werd positief ontvangen.

Discussiepunt: welke vorm krijgt het tussentijdse contactmoment; een nieuwsbrief per e-mail of een korte online meeting?

Conclusie: de nieuwsbrief wordt voortgezet als primaire communicatievorm. Als een onderwerp diepere bespreking rechtvaardigt, kunnen deelnemers dit aangeven waarna een kort online overleg mogelijk is. De nieuwsbrief kan tevens dienen om suggesties voor agendapunten op te halen voor de volgende fysieke bijeenkomst.

7. Rondvraag

Staat van het MKB: Er was onduidelijkheid over het voortbestaan van dit jaarbericht. Verduidelijkt werd dat het Nederlands Comité voor Ondernemerschap is opgeheven, maar dat het jaarbericht Staat van het MBK en de onderliggende data in stand blijven. Het ministerie van EZK werkt aan een nieuwe vorm voor het jaarbericht, dat dit jaar al in de zomer verschijnt, waar het tot dusver steeds in het najaar uitgebracht werd.

Agenda volgende bijeenkomst: Deelnemers kunnen onderwerpsuggesties aanleveren via de contactpersoon. Relevante CBS-publicaties worden aan de nieuwsbrief toegevoegd als inspiratie.

8. Sluiting

De voorzitter bedankt de aanwezigen en de presentatoren voor de bijdragen en sluit de vergadering.